

www.merhabahaber.com

facebook.com/akademiksayfalar

Merhaba

CİLT: 18 • SAYI: 5
16 MAYIS 2018 ÇARŞAMBA

KADEMİK

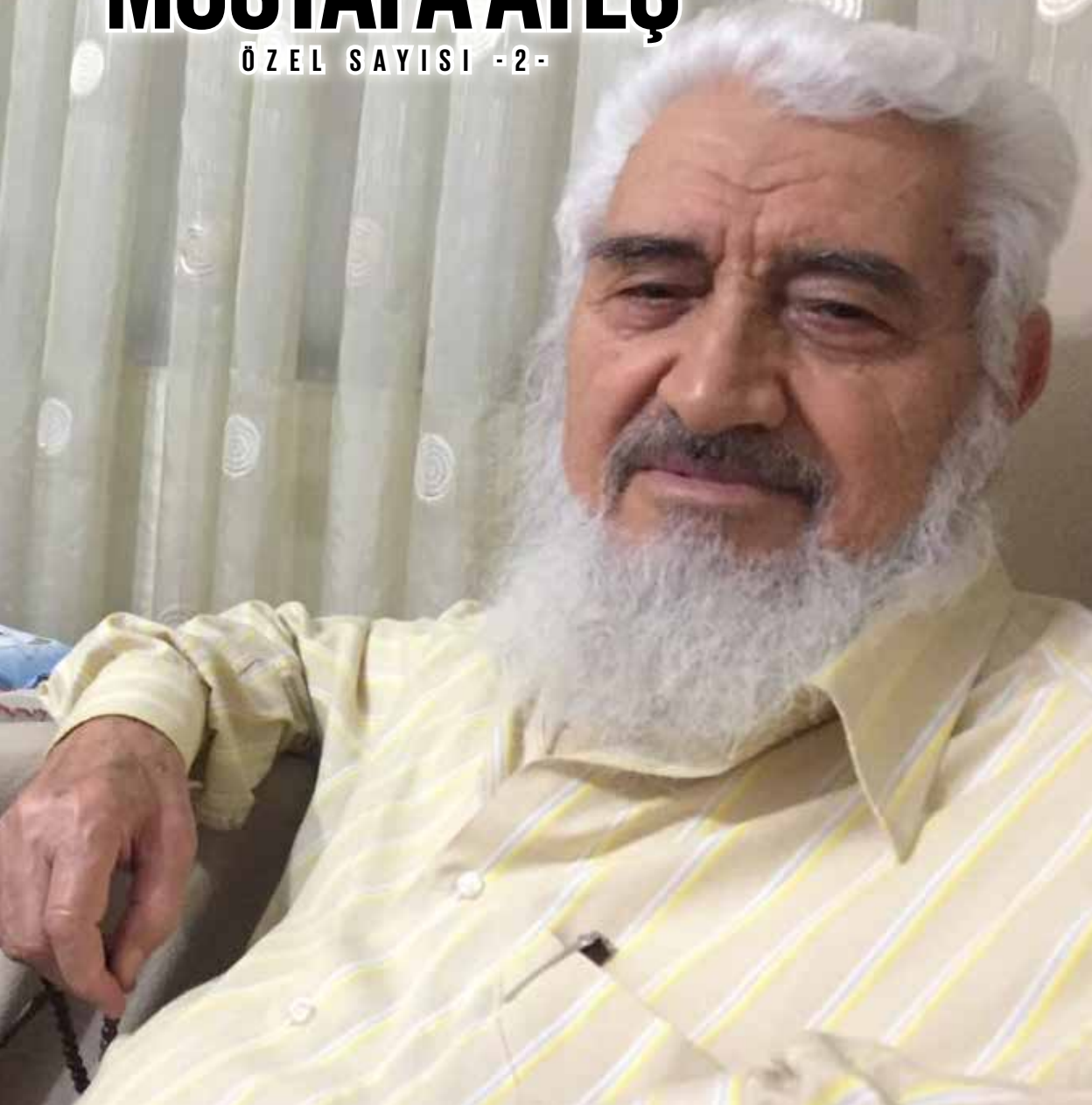
Sayfalar

Kurucusu:
Mehmet Ali UZ

Hazırlayanlar: **Mehmet Ali UZ - Serdar CEYLAN**
maluz@merhabagazetesi.com.tr - srceylan@hotmail.com

BİR KONYA ÇINARI 85 YAŞINDA MUSTAFA ATEŞ

ÖZEL SAYISI - 2 -

İMAM-HATİP NESLİNİN İLK ÖRNEKLERİNDEN MUSTAFA ATEŞ

Mustafa Ateş'in arkadaşı olarak hakkında ne düşündüğümü, O'nu nasıl bir insan ve arkadaş olarak tanıdığımı ve şimdi hakkında neler söylersem uygun ve doğru olacağını sordular ve bu konuyu yazıya dökmemi istediler.

Ben de bugün geldiğimiz noktada ne yazabileceğimi düşünerek yazmak ve bilgilerimi yazıya dökmek için oturduğumda aklıma ilk gelen çağrışımın İmam-Hatip Okullarının ilk açıldığı yıl ve o günlerde yaşadığımız olaylar ile ilk öğrencileri olduğumuz bu okullar ve burada okuyanların arkadaşlık kurdukları yıllar ve sonraki gelişmeler geldi. Böylece ömrümüzü sürdürdüğümüz geçmiş yılların belli bir kısmını bir daha yaşadım.

Evet, 1924 yılında **'Tevhid-i Tedrisat Kanunu'** çıkarılmış ve o günün eğitim ve öğretim veren kurumları olan medreseler kapatılmıştı. Ancak bütün medreseler kapatılırken, 1909 yılında müfredatı yenilenen ve bundan sonra **'İslah-ı Medaris'** olarak anılan medrese talebeleri bir imtihana tabi tutulmuş, Türkiye'nin muhtelif il ve ilçelerinde yeni açılan 29 **'İmam Hatip Mektebi'** nin uygun görülen sınıflarına yerleştirilmişti. Bu sebeple de son sınıfa yerleştirilmiş olan talebeler yılsonunda mezun olmuşlardı. Yani İmam-Hatip Mektepleri kuruluşunun ertesi yılında ilk mezunlarını da vermişti.

Bu durum, İmam-Hatip Mekteplerinden, arada bazıları kapatılmış olsa da 1927 yılına kadar devam etmişti. Ancak o yıl yalnızca Kütahya ve İstanbul İmam-Hatip mektepleri bırakılmış diğerlerinin tedrisatına tamamen son verilmişti.

Nihayet **1930** yılında bu iki mektep de kapatıldığı için, bugüne göre orta ve lise seviyesindeki din tedrisatı resmen ortadan kaldırılmıştı. Böyle bir icraatın arkasından bununla yetinilmemiş, bundan böyle izinsiz yapılacak her türlü dini tedrisat il, ilçe ve köy bazında jandarma tarafından kontrol altına alınmış ve asla izin verilmemişti. Eğer böyle bir girişimde bulunan olursa ve yakalanırsa okuyan ve okutan birlikte cezalandırılmak üzere derdest edilirdi.

Konu sadece Kur'an ilimlerini okumak ve okutmak yasaklığı ile sınırlı kalmamış, Kur'an-ı Kerim'i yüzünden okumayı öğretmek ve öğrenmek de yasaklanmıştı.

1932 yılına gelindiğinde ise İslâm'ın din olarak Hazreti Peygamber as. tarafından insanlara tebliğ edildiği ve namaz kılmanın farz kılındığı günden itibaren namaz vakti ile namaza daveti bildiren bir çağrı olarak okunan ve o güne kadar bizim topraklarımızda da okunmuş olan ezan da Türkçeleştirilmiş ve böylece okunduğu ilk günden itibaren Müslümanların yaşadığı her yerde aslına uygun olarak okunmakta olan ezan da

Türkçe olarak okunma zorunda bırakılmıştı.

1933 yılında yapılan yeni düzenlemeyle '**Dâru'l-fünûn**', Üniversite adıyla yeniden düzenlenince de burada bulunan tek İlahiyat Fakültesi de kapatılmıştı.

Bunun anlamı ise yaşayanların ve memleketin kurtuluşunda yer alıp şehit veya gazi olanların arkasından, onların nesillerine, mensubu oldukları dinin öğretilmesi her kademede yasaklanmış ve yeni yetişen çocukların bundan böyle din öğrenimi ile ilgilerinin kesilmesi demekti.

Bu durum **1949** yılında **Ankara Üniversitesi**'ne bağlı olarak bir **İlahiyat Fakültesi** açılana kadar devam etmişti.

Diğer bir ifade ile yasaklamalardan sonra din eğitiminde bulunulmasına ve din ilimleriyle meşgul olunmasına izin verilen ilk resmi kuruluş, bu fakülte olmuştu.

Fakat memlekette din hizmetlerini üstlenecek ve bu hizmetleri yerine getirecek din görevlisine duyulan ihtiyaç günden güne artmış ve en basitinden ölen bir Müslüman'ın hayatta iken inandığı ve yaşadığı inancına uygun bir tarzda kabrine yerleştirecek insan, din görevlisi, bile bulunamaz olmuştu.

İşte bu durumun verdiği sıkıntıları gören ve 14 Mayıs 1950 yılında yapılan Milletvekili genel seçimlerinde tek başına iktidara gelen Demokrat Parti buna bir çare olmak üzere **1951-1952** ders yılında memleketimizin **yedi ilinde İmam-Hatip Okulları** açtı.

Bu okullar, normal olarak okulların tedrisata başlamasından iki buçuk ay kadar sonra da olsa o yıl fiilen eğitim ve öğretime başlamıştı.

Bu okulların önemi 1924 yılında kapatılan medreselerden ve

1930 yılında kapatılan İmam-Hatip Mekteplerinden sonra bir ihtiyaca cevap verecek elemanların yetiştirilmesi düşünce ve fiiliyetinden kaynaklanmaktadır.

Ancak bu okulların açılması herkes tarafından uygun bulunup içten bir karşılıma muhatap olduğu söylenemez. Çünkü bu okullara herkes geçmişte yaşanan ve hâlen yaşadığı günlerde gelişen olaylara kendi açısından bakarak değerlendiriyor ve bir kısım insanlar yeni açılan bu okulların gelecekte ne gibi fayda veya zarar vereceği düşüncesinden hareketle farklı tavırlarla karşılaşmış ve yorumlamış bulunuyorlardı.

Benim görebildiğim kadarıyla bu konuda üç ayrı düşünce vardı ve çeşitli vesilelerle bu görüşler taraftarları marifetiyle uygun gördükleri yer ve zamanda dillendiriliyordu.

Bu gruplardan birisi Cumhuriyet döneminde dini tedrisata son verilmesinden memnun olan zümre idi. Onlara göre geçmişte dini tedrisat yapan benzeri okulların (medrese ve mektepler) kapatılmasından sonra yeniden benzerlerinin açılması, dinin yeniden öğretilerek Cumhuriyetten öncesine dönüşü hazırlamayı ifade ediyordu. Bundan dolayı da bu okulların açılmasını, bu konuda atılmış bir adım olarak görüyorlardı.

Bu sebeple onlar nezdinde böyle bir şeyin yapılması doğru değildi. Bunu yapmak, yani İmam-Hatip Okullarını yeniden açmak, kurulan Cumhuriyet sistemine temelden karşı olma idi. Veya en azından bu anlama gelirdi.

Daha açık bir ifadeyle söyleyecek olursak bu düşüncede olanlara göre, bu okulların açılması Cumhuriyet rejiminin temeline dinamit koymak demekti.

Bu okullara karşı olan diğer bir gruba göre ise devlet böyle bir okulu açmakla bu okullardan yetiştireceği elemanlar eliyle dini kökünden kazımak ve yok etmek istiyordu. Yani dinin artık okutulup öğretilmesi bir yana bu eğitim ve öğretimle yetiştirilmek istenen kimseler yetişince dine darbe vuracak, dini kendi elleriyle yıkacak, ortadan kaldıracaklardı.

Fakat meseleye tamamen olumlu bir açıdan bakan bir başka grup daha vardı. Onlar o güne kadar sıkıntısı çekilen din görevlilerinin mutlaka yetiştirilmesi gerektiğine ve bunun da resmi yollardan sağlanmasının ilerde her hangi bir sıkıntıya sebebiyet vermeyeceğine ve bu sebeple de bu okulların açılmasının gerekli ve yerinde olduğuna inanan bir gruptu.

İşte bu düşünce ve ortamda Konya başta olmak üzere diğer okulların bulunduğu illerde de bu düşünceler içten içe çarpışmakta idi.

Açılan okulları olumlu olarak karşılayan ve olaya samimiyetle yaklaşan aileler çocuklarını, sonunda alacakları görevleri değil de önce çocuklarının din eğitimini alması gerektiğini, sonra da Allah kısmet ederse aldıkları eğitim ve yaptıkları tahsile göre hizmet vereceklerini düşünerek çocuklarını bu okullara vermekten çekinmediler.

İşte böyle bir ortamda açılan **Konya İmam-Hatip Okulu**'na kayıt yapılmaya başlayınca her türlü imkânsızlıklara rağmen şehir merkezinden, ilçeler ve köylerden akın ettiler, tabirine uygun bir şekilde kayıt mahallini doldurdular.

Aslında bütün ortaokulların tedrisata başlamasından sonra ol-

masına rağmen böyle bir akının oluşması vatandaşların konuya nasıl baktıklarının ve yeni açılan okulu nasıl benimsediklerinin de bir ifadesi olmalıdır.

Ben de şehirde olmama ve okutulmam için rahmetli babama ısrarlarıma rağmen ortaokula gide memiştim. Fakat bu okulun açılacağını duyunca hemen kayıt yaptırılardan biri de ben oldum.

Aslında ben ilkokulu o yıl bitirmiştim. Fakat daha önceki yıllarda bitiren arkadaşlarımız kayıt olabilmek için, ya yaşını küçültmek veya askerlik yoklamasından sonra okula girebilmek için, çeşitli merhalelerden geçerek gelmiş ve kayıt yaptırmışlardı.

İşte bunlardan biri de **Mustafa Ateş** ağabeyimizdi.

Bilindiği gibi ilkokulu bitirdikten sonra köyünde, yetkili bir imamdan Kur'an okumasını öğrenmenin ötesinde hıfzını da tamamlamıştı. Bundan sonra da bir müddet Arapça okuduktan sonra (tabii gizli ve saklı olarak) evlenerek çoluk çocuk sahibi olma mutluluğuna ermiş bulunan Mustafa Ateş ağabeyimizi de bunların arasında görmek bizlerin durumumuzu buna göre değerlendirmemiz gerektiğini bize hatırlatıyordu.

Yani bizler ailemizin yanında isek de onlar aileleriyle birlikte çoluk çocuklarını da terk edip her türlü imkânsızlıklar içinde okumaya razı olmuş kimselerdi.

Okumaya başladığımız okulda hepimiz bir arada, bir okulda ve hatta bir sınıfın aynı sırasında oturan iki arkadaş olmak durumunda idik. İşte bu durum bizleri birbirimize sevgi ve saygı ile bağladı. Büyüklerimiz benim gibi küçüklerin ağabeyleri, benim gibi

olanlar da büyüklerimizin kardeşleri mesabesinde idik. Bu durum bizi kendiliğinden birbirimize bağlamıştı.

Bu durum ve ahval içinde sınıflar bizleri birbirimize bağladı. Şubelerimiz ayrı olsa da aynı yolun yolcuları olarak bizleri birbirlerini destekleyen, koruyup kollayan birer kardeş olma vasfıyla donattı.

Yani bu okul bizlerin arasında bulunan büyük küçük ayrımını bir noktada birleştirdi. Bir evde bulunan biri büyük, biri küçük iki kardeş nasıl ise biz de her geçen gün ve her geçen yıl aynı konuma geldiğimizi hissediyor ve görüyorduk.

Bu anlattıklarım sadece benim şahsıma mahsus bir durum olmayıp okuduğumuz okul ve bize ders veren hocalarımızın bizlere karşı tutum ve tavırları zaman içinde talebe olarak bizleri, aynı aileden gelen iki kardeş durumuna getirmiş bulunuyordu.

Mustafa Ateş ve O'nun gibi yaşlı epeyce ilerledikten sonra okula ancak başlayabilen ağabeylerimiz de dâhil, aramızda bir ihtilâfın bir ayrıcalığın veya birbirine ters bakmanın vuku bulduğunu hiç hatırlamıyorum. Olsa olsa en fazla iki kardeş arasında gerçekleşen bir ihtilâf gibi durumlar söz konusu olabilir.

Mustafa Ateş ağabeyimiz, hem okula devam etmiş ve hem de muhtelif camilerde müezzinlik görevini sürdürmüştür. Aynı zamanda daha önce başladığı Arapça öğrenimini, okul dışından bazı hocalardan faydalanmak suretiyle geliştirmiş bulunuyordu.

Biz ancak yedinci sınıfa geldiğimizde aynı sınıfta okuduk. Çünkü altı şube olarak başladığımız okulumuzun yedinci sınıfına geldiğimizde tek şubelik öğrenci olarak

kalmıştık. Fakat okulumuzda yaşları bizden büyük olanları hep ağabeyimiz olarak gördük onların davranışlarından da faydalandık. Yani onlar bize sadece sözleriyle değil davranışları ile de örnek oldular.

Her şey bir tarafa sadece kendilerinden küçük veya büyük olanlara karşı davranışlarını ve konuşmalarını görmek bile onları örnek almak açısından bizim için yeterli idi. Bu da benim açımdan gerçekleşti.

Nihayet **1958 yılının haziran ayında** mezun olduk.

Tabii bu mezuniyetten sonra yapacağı ilk iş askerliğini yapmaktı ve öyle oldu. Askerlikten dönmüşten sonra da **Piri Mehmet Paşa Camiinde** imam ve hatiplik görevini üstlendi. Bu arada 1962 yılında açılan Konya Yüksek İslâm Enstitüsüne devam etti ve buradan da 1966 yılında mezun olunca, **İzmir, Aydın, Konya** gibi illerde müftülük yaptı. Sonra da **Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu üyeliği** yaptı. Emekli olunca da İzmir'e yerleşti.

Yapmış olduğu görevleri liyakatle yapıp tamamlayan Ateş, İmam-Hatip Okulundan mezun olan kimselerin nasıl bir görev yapma düşüncesi ve liyakati içinde olduklarını gösterdi.

Dolayısıyla bu okulların açılışına karşı çıkan kimselere İmam-Hatip Okulu mezunları hakkında fiili bir örnekleme ders vermiş oldu. Bununla da kalmayıp bu okulları açan ve açılışında emeği geçen ve bu konuya samimiyetle sarılan kimseleri de mahcup etmediği gibi, kendisinden sonra gelenlere de örnek olma özelliğini sürdürmüş oldu. Bu vesile ile kendisine bundan böyle de hayırlı ve uzun ömürler dilerim.

DAVA VE YOL ARKADAŞIM MUSTAFA ATEŞ

Biz, Konya İmam-Hatip Okuluna girdiğimiz o serin ve şanslı yıldan bu yana; tam 67 sene geçmiş. Neredeyse üç çeyrek asra yakın kutlu bir zaman dilimi. Halbuki biz, bin bir zorlukla açılan Konya İmam-Hatip Okulunun mezun verip veremeyeceğinden bile endişe ediyorduk. Yani bu sisli ve puslu havada bu okulun, bu kadar yaşayacağını ve eğitim hayatının uzun ömürlü, bereketli, verimli ve parlak olacağını düşünemiyorduk. Bu kutlu açılıştan memnun olmayanlar, bir bahane bulurlar ve geçmişte olduğu gibi bu okulları kin ve nefretle kapatırlar diye korkuyorduk. Çok şükür hiçbir şey, hocalarımızın ve büyüklerimizimizin duaları bereketiyle, milletimizin sadakati sebebiyle korktuğumuz gibi olmadı.

Türkiye’de 1951 yılında yedi büyük ilimizde İmam-Hatip Okulu açılmıştı. İmam-Hatip Okulunun açılması yurt çapında sevinçle ve bayram havası ile karşılanmıştı. Açılan iller gibi açılmayan iller de seviniyordu. Devrim niteliğindeki bu hayırlı karardan halkımız son derece memnun ve hoşnut idi. Bu arada memnun olmayanlar ve bu gelişmeden rahatsızlık duyanlar da elbette vardı. Memnun olmayanlar daha çok o tarihlerde her şeye yön verme hakkını kendinde gören medyanın bir kısmı, kalkınmanın dine karşı çıkmakla mümkün olacağını zanneden ve düşünen üniversite-

nin bir bölümü, devrimci ve Atatürkçü geçinenlerin hemen hemen tamamı idi. Gericilik ve yobazlık hortladı, lâiklik elden gidiyor diye gece uykularını kaybedenler bile vardı.

İmam-Hatip Okulu camiası başta talebeler olmak üzere bu suçlamaların ve rahatsızlığın farkında ve şuurunda idiler. Bazı gazetelerde yazılıp çizilenleri görmezlikten ve bazı konferanslarda dile getirilen suçlamaları duymazlıktan geliyorlardı. Diğer okullardan farklı bir pozisyonun ortaya çıkmasına ve bir sevimsizliğin boy göstermesine bu uyanık ve şuurlu talebe grubu fırsat vermiyordu. Onlar hocalarının söylediklerinin dışına çıkmıyor, derslerine çalışmaktan başka bir şey düşünmüyor ve geleceklerinin parlak ve aydınlık olacağına inanıyorlardı. İşte bu şuurlu, dostlarımızı ve düşmanlarımızı iyi bilen ve tanıyan, ileriye gören uyanık ve inançlı, idealist talebelere birisi de Mustafa Ateş’ti.

Bizim hem ağabeyimiz, hem okul arkadaşımız, hem hocamız hem dâva ve yol arkadaşımız, hem sesimiz, hem de yazarımız Mustafa Ateş.

Lâdikli sessiz ve sakin bir ailenin tek oğlu olan ve genç yaşta evlendirilen Mustafa Ateş. Konya İmam-Hatip Okuluna kaydını yaptırdığı zaman hafızdı ve iyi derecede Arapça biliyordu. Sanki

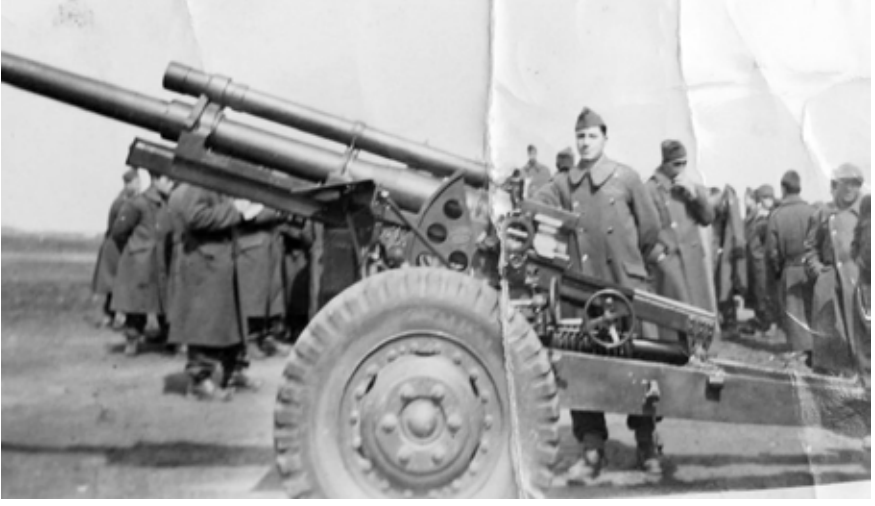

Halid Güler ve Mustafa Ateş

kendisini İmam-Hatip Okulu'na hazırlamış gibiydi, İmam-Hatip Okuluna başlamadan önce Konya'nın tanınmış alimlerinden Hacı Veyiszade Mustafa Efendi, Hacı İsa Efendi gibi hocalardan Arapça okumuştur. Yedi sene beraber olduğumuz Mustafa Ateş, Konya İmam-Hatip Okulunun ağırbaşlı, başarılı ve parlak öğrencilerindendi. Daha birinci sınıfta iken eşini kaybetmişti. Biz eşini kaybettiğinin farkına bile varmamıştık. O sabırlı, dengeli ve soğukkanlı idi. Hiçbir şey olmamış gibi hayatını devam ettirmiş, moralinden ve başarılı öğrenciliğinden hiç bir şey kaybetmemişti. Gerçekten Konya İmam-Hatip Okulunun ağabeyi ve yol göstericisi idi. Onun durumunda olanların sanki hocalarıymış gibi öğrenciler tarafından sözleri dinlenir ve tavsiyeleri dikkate alınır. Yaşayışlarıyla, okula bağlılıklarıyla, hocalarına ve arkadaşlarına saygılı davranışlarıyla dikkat çektikleri ve örnek oldukları için talebeler onların tavsiyelerini önemser ve

söylediklerine uyarlardı. İlk açılan İmam-Hatip Okullarının bir şansı da öğrenciler arasında Mustafa Ateş gibi akli başında ve hayatı tanıyan, faydayı zararı düşünebilen seçkin ve temkinli kimselerin bulunması idi.

Kendisini genç yaşta ilme veren, kendisine bu konuda yapılan tavsiyelere uyan, sevdiği ve beğendiği ilim ve fazilet sahibi kimseler gibi olmaya gayret gösteren Mustafa Ateş, öğrencilik yıllarında camilerde görev de yapıyordu. Ben kendisini tanıdığım zaman okulumuzun yakınındaki **Karpuzoğlu Camii**'nde müezzin idi. 49. Dönemde Topçu yedek subay olarak askerliğini yaptıktan sonra Konya Piri Mehmet Paşa Camiine imam olmuştu. Sonra Konya'da ikinci **Yüksek İslâm Enstitüsü** açıldı. Birinci Yüksek İslâm Enstitüsü daha önce İstanbul'da açılmıştı. Biz o tarihte asker olduğumuz için girememiştik. İlk mezunlar hep birlikte Konya Yüksek İslâm Enstitüsüne kaydımızı yaptık. Heleki Yüksek İslâm Ensti-

Mustafa Ateş, askerlik yemin merasiminde. (Polatlı)

tüsü bizi alıyordu. Yüksek İslâm Enstitüsünden başka üniversitenin hiçbir bölümüne şartlarımız ve eğitim derecemiz müsait olduğu halde alınmıyorduk.

Bazı meşhur hocaların geleneğini Mustafa Ateş de sürdürüyordu. Hem kendisi okuyor, hem de başkalarını okutuyordu. Biz, yaz tatillerinde Piri Mehmet Paşa Caminin uygun bir bölümünde Mustafa Ateş'ten Arapça okurduk ve arkadaşlarımızla orada ders çalışırdık. Biz arkadaşlarla nerede bulunursak bulunalım ve ne iş yaparsak yapalım bizim ikinci meselemiz; mutlaka **İslâmın İlk Emri OKU Mecmuası** olurdu. Üç beşimiz bir araya geldik mi, Mustafa Ateş dahil OKU Mecmuasının yazı durumunu ve başkaca ihtiyaçlarını görüşürdük.

Konya İmam-Hatip Okulunu bitirenlerin tamamına yakını Konya Yüksek İslâm Enstitüsüne girmiş ve okumaya başlamışlardı. Bunların arasında Mustafa Ateş de vardı. Konya Yüksek İslâm Enstitüsünde öğrenci iken veya daha önce T.İmam-Hatip Okulları Mezunları Derneğini kurmuş-tuk. Mustafa Ateş de bu derneğin kurucuları arasındaydı ve önemli elemanlarındandı. Derneği kurduktan bir müddet sonra İslâmın İlk Emri OKU isimli aylık bir mec-

mua çıkartmaya başlamıştık.

Bu mecmuayı çıkaranlar, bas-tıranlar, baskı masraflarını karşı-layanlar, hattâ satışını, tanıtımını ve dağıtımını yapanlar Mustafa Ateş'in kendisi ve çok yakın arkadaşları idiler. Hitabeti gibi kalemi de güçlü olan Mustafa Ateş, bu mecmuanın başyazarı idi. Hadiseler-Düşünceler başlığı altında mecmua adına her sayıda kaleme aldığı ayın önemli olayını inceleyen yazılardan başka, iç sayfalarda da meslekî ve sosyal konularda önemli yazılar yazıyordu. Arkadaşlarımız yazı almak için peşinden epey koşturlardı, ama yazdığı yazılar zahmete ve takibe değ-gerdi. Haftada bir akşam mecmu-ayla ilgilenen bir arkadaşımızın evinde bir araya gelinir ve mecmua ile ilgili meseleler konuşulurdu. Bu toplantılara Mustafa Ateş de katılırdı

Asıl mesleğinin ve yetiştirme tarzının dışında başka bir iş düşün-meyen ve yol seçmeyen Mustafa Ateş. Konya Yüksek İslâm Enstitüsünden mezun olduktan sonra Diyanet İşleri Başkanlığında görevini devam ettirdi ve Manisa, İzmir, Konya ve Aydın il müftülük-lerinde bulundu. Aydın il müftüsü iken Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu Üyeliğine seçildi. Bu kurulda iki dönem yani

on seneye yakın çalıştı ve yararlı hizmetlerde bulundu. O yıllarda ben de Ankara'da Diyanet İşleri Başkanlığı merkezinde görevi idim. Bir grup arkadaşımızla birlikte, beraber çok güzel ve unutulmayacak günlerimiz geçti. Mustafa Ateş'in yakınında bulunmak insanı derinden düşündürür ve dindirir.

Mustafa Ateş, Din İşleri Yüksek Kurulu Üyesi iken yaş haddinden emekli oldu. Emekli olduktan sonra İzmir'e yerleşti. Güzel İzmir'de mütevazı yaşayışını sevdikleriyle ve çocuklarıyla birlikte sürdürüyor. Allah hayırlı ömürler versin ve daha nice güzel günlere sıhhat ve afiyetle ulaştırsın.

T.İmam-Hatip Okulları Mezunları Derneğinin neşrettiği İslâmın İlk Emri OKU Mecmuası 12 Eylül askeri darbesinde kapatılmıştı. Dernek kapatılınca 15 bine yakın abonesi ve satışı olan OKU mecmuası da kapanmıştı. Mustafa Ateş OKU Mecmuası kapandıktan sonra da ara sırada olsa yazı hayatını devam ettirdi. Muhelif dergi ve gazetelerde çok güzel ve ilgi ile takip edilen araştırma yazıları yayınlandı. Bu arada Tasavvuf ve Hayat adıyla bir tercümesi çıktı ve beğenildi. Kendisinin bir meal çalışması olduğunu ve çalışmayı tamamladığını biz biliyoruz. Çalışmayı tamamladı, ama nedense yayınlamaktan vazgeçti. Reklâmdan ve kendisinden çok bahsedilmesinden hoşlanmayan bir hali vardı. İlmi birikiminin, düşünce ve fikir ürünlerinin, düşünce ufkunun aydınlığı olan bir hazine var etrafında ve kütüphanesinin bir köşesinde. Nedense hazinenin kapılarını açmıyor ve açılmasından da hoşlanmıyor, İnşallah çocukları yetiştirme tarzları

Yusuf Eseroğlu, Mustafa Ateş ve Prof. Dr. Ali Osman Koçkuzu.

ve ilmi dereceleri bu çalışmayı yapmaya müsait. Bu hazineyi açığa çıkarırlar ve değerlendirirler.

Kendi ifadesiyle benim hakkımda dâva ve yol arkadaşım ifadesini kullandığı Mustafa Ateş'in, güzel bir alışkanlığından daha bahsetmek istiyorum: Mustafa Ateş, yazlarını genellikle doğup büyüdüğü, feyz aldığı köyünde geçirir. Köyde bulunduğu günlerde biz arkadaşlarımızı bir akşam yemeğe ve sohbete çağırır. Eski günlerin yeniden yaşandığı ve tatlı hatıraların anlatıldığı bu toplantı, çok zevkli ve renkli geçer. Çeşitli konular görüşülür, ama kapanmış olmasına rağmen İslâmın ilk Emri OKU Mecmuası yine imtiyazlı bir konu olarak gündeme gelir. Bir pencerede o unutulmaz günlere açılır.

Kendisine inananları ve güvenenleri, yol gösterenleri ve hizmet edenleri mahcup etmeyen, dâvasından ve inancından taviz vermeyen dost ve arkadaş canlısı Mustafa Ateş. Allah, sağlık, sıhhat ve afiyette daim eylesin. Hayırlı ömürler versin.

TANIDIĞIM MUSTAFA ATEŞ HOCAM

Değerli müftüm Mustafa Ateş hocayı ilk defa kendim MuğlaUla müftüsü iken 1981 yılında Diyanet İşleri başkanlığı Ahmet Hamdi Akseki konferans salonunda Hacca gidecek kabile başkanları için düzenlenen seminerde uzaktan tanıma şerefine nail olmuşum. Başkanlık, hac kabile başkanları ve din görevlileri için tek tip ve kısa kollu bir elbise modeli tesbit etmişti. Görevliler böyle bir kıyafetin müftü ve imamlar için uygun olmadığı yönünde nazikçe birazda çekingen itirazda bulundular. Diyanet işleri Başkanı Tayyar Altıkulaç: **“Kısa kollu elbiseyle namaz kılmanın ve kıldırmanın ne sakıncası var”** misilli izah ile kararında ısrar edince, Mustafa Ateş hocam arka sıralardan ayağa kalkarak biraz da yüksek ve sert ifadeyle:

“Sayın hocam öyle diyorsunuz amma hacı efendiler uzun kollu elbiseyle namaz kılarken onlara önderlik yapacak ve onların geçerek imam olacak bir müftünün böyle kısa kollu bir elbiseyle namaz kıldırması uygun mudur?” diye gürleyince Tayyar Altıkulaç diyecek bir şey bulamadı ve kararını değiştirmek zorunda kalmış ve böylece kıyafetlerimiz uzun kollu olmuştu.

07. 10. 1985 tarihinden Menemen müftülüğünden Aydın Nazilli müftülüğüne atanınca 1981 tarihinde tanıdığım Musta-

fa Ateş hoca benim il müftüm olmuştu. Müftü hocamın ilmi seviyesini ölçecek yeterli bir bilgiye sahip değilim. Lâkin Mustafa Ateş hocanın masasının üzerinde sürekli okuduğuna şahit olduğum pek çok Arabça ve Osmanlıca kitaplar yığılır dururdu. Mustafa Ateş hocama “Hocam bu bilgi ve birikiminizi kitaplaştırın” dediğimizde “Bunca yazılmış kitaplar var onları okuyalım kâfi” diyerekten olması gerekenden fazla tevazu gösterirdi. Hocam aynı zamanda iyi bir edip ve hattiptir. Aydın Diyanet Vakfı yayınevinin açılışında kendisinin hazırladığı yazılı çok güzel bir konuşma yapmıştı. Diyaneti temsilen açılışa katılan Hukuk müşaviri Hamdi Mert konuşma metnini hocamdan alıp gitmişti.

Bence isimlerin insanlar üzerinde etkisi tartışılmaz bir husustur. **“Kırk kışiyi bırakırda kişi adını aldığına çeker”** atasözü Mustafa Ateş hocamın üzerinde tam teşekkül ettiği kaniyim. Mustafa ismi her şeyden evvel Rasûlullah (sav)’in ismidir. Kelime anlamıyla: Şeçkin, seçilmiş, güzel insan manalarına gelmektedir. Hocam gerçekten tam anlamıyla ismiyle müsemmadır. Bir il müftüsü ve amirim olmasına rağmen oldukça mütevazı, kalp kırmayan, sıkıntılarını başkalarına hissettirmeyen daima gülümseyen bir kişiliğe sahipti. Bazen biz ilçe müftülerinin bürokraside sı-

Mustafa Ateş, oğluyula birlikte.

kıntıya sebep olan davranışlarımızda dahi kaşını indirdiğine şahit olmadığımız gibi problemlerimizi çözmeye çalışır ve çözerdi de. Din İşleri Yüksek kurulu üyeliği için Aydın müftüleri arasından bir kişi, gizli oyla seçilerek İzmir bölge seçimlerine gönderilecekti. Hocam bu yapılan seçimde layık olmadığımız halde bize çıkan oylardan birisi de hocamın olduğu ortaya çıkmıştı.

Mustafa Ateş hocam hoşgörülü olmakla beraber nüktedan bir yapıya sahiptir: “Aydın müftülüğünde bütün ilçe müftülerinin hazır olduğu aylık toplantının sonuna doğru sekreter müsaade isteyerek içeriye girdi ve: “Muhterem hocam Konya’dan bir dostunuz geldi sizi ziyaret etmiyor” deyince Mustafa Ateş hocam, “hemen içeriye” dedi. Adam içeriye girdi ve samimi bir ifadeyle selam verdi. Hocam aleyküm selam dedi lakin samimi dost olarak takdim edilen kişiyi Mustafa hoca tanıyamamıştı. Lakin tanımaya çalışıyordu. Adam da hoca-

nın bu halini anlamış: “Hocam beni tanımadınız mı? Seninle filanların düğününde sohbet etmiştik” dedi. Mustafa hocam biraz düşündükten sonra: “Maalesef tanıyamadım” dedi. Adam bu sefer: “Hocam nasıl olur sizinle Alaaddin tepesinde, filan yerde, filan yerlerde çay da içmiştik” diyerek kendisini tanıtmak için ısrar ediyordu. Mustafa Ateş hocam baktı olacak gibi değil adama: “Seninle biz hiç kebab yedik mi?” dedi. Adam böyle bir soru karşısında: “hayır yemedik hocam” diye cevap verince, Mustafa hoca: “Çay içmekle nasıl hatırlanacak sizinle kebab yeseydik mutlaka hatırlardım” diyerek lafı gediğine koymuş ve hep beraber gülüşmüştük. Sonra adamı oturttu izaz ve ikramlarda bulundu.

Mustafa Ateş hocam, adının eri olduğu gibi soyadının da tam karşılığı olan “Ateş” gibi bir kişiydi. Haksızlık karşısında susmayan, korkusuz, babayiğit ve ateş gibi bir kişiliğe sahiptir. Bununla ilgili pek çok misal verilebilir. Ben

burada birkaç misal vermekle yetineceğim. O günler her ne kadar sivil yönetime geçilse de her yerde darbeci genarellerin hüküm sürdüğü bir zamandı. İşsizliğin ve yoksuluğun önüne geçebilmenin tek çaresinin doğum kontrolü olduğuna inanıldığı için sağlık ocaklarında parasız kontrol hapları ve araçları verilirdi. Kenan Evren de doğum kontrolü üzerinde ısrarla duruyor ve sık televizyonlardan bu konuda demeçler veriyordu. Kuşadası'nda bir caminin açılış törenine katılan üniformalı subaylarda vardır. Güçlü ve heyecanlı bir hatip olan Mustafa Ateş hocam, açılış konuşmasının bir noktasında doğum kontrolüne ve kürtaja karşı çıkarak kimsenin söylemeye cesaret edemeyeceği: *“Katiller çekin kanlı ellerinizi kadınlarımızın üzerinden”* dediğini işittim.

Nazilli ilçesi nüfus bakımından kalabalık olması nedeniyle hep il olmak ve Aydından ayrılmak ister. Bu yüzden Aydın ile Nazilli arasında bir rekabet vardır.

Nazillili siyasiler, Aydın'daki Hac uğurlama merasimine katılmak istemezlerdi. Bu sebeple Nazilli müftüsü olarak her sene problemler yaşadım. Bir yanda amirim Aydın müftüsü, diğer yanda Nazillili siyasiler. Zannedirim 1988 yılı hac uğurlamasında yine bana geldiler. Ben de Aydın müftülüğü kabul ederse olur, oradan izin almanız gerekli dedim. Aydın Anavatan Partisi'nin belâli milletvekili Mehmet Özalp, Mustafa Ateş hocaya telefon ederek: Nazillinin Aydın'daki hacı uğurlama programına katılmak istemediğini, bu konuda Nazillili hacıların Nazilli müftülüğünün

uygulayacağı bir merasimle hacıların uğurlamak istediklerini söylediğinde, Mustafa Ateş hoca uğurlamanın tek yerde ve Aydın'da yapılacağını münasip lisanla izah etmesine rağmen milletvekili ileri geri konuşunca Mustafa Ateş hoca telefonu milletvekilinin yüzüne kapatmış. Buna aşırı sinirlenen Milletvekili Mehmet Özalp, müftülüğe tekrar telefon açarak telefona çıkan sekretere: **“O müftüne söyle onun sakallarını yolarım”** demiş. Bunu işiten Mustafa Ateş hoca ertesi günü Aydın Bey Camisi'nde düzenlenen hac uğurlama merasiminde kürsüde ateşli bir konuşma yaptı ve konuşmanın bir yerinde:

“Ey Aydınlılar Allah Rasûlünün sünneti olarak bıraktığım sakallarımı, sizin seçtiğiniz .... kıllarını yolduktan aciz milletvekiliniz yola-cakmış, ben bu adamı Allah'a ve Rasûlüne şikayet ediyorum” demişti. Cami içerisinde yapılan konuşmalar cami içerisindeki cemaatle birlikte minare hopelöründen dışarıya da verildiği için bey cami yanındaki meydanı hınca hınç dolduran hacı adayları ve uğurlamaya gelenler tarafından da işitilmişti. Aydında çok sevilen Mustafa Ateş hocamın bu konuşması milletvekili aleyhinde büyük tepki oluşturmuş ve Aydın'lılar Anavatan partisine yürümüşlerdi. Kısaca söylemek gerekirse Mustafa Ateş hoca, duruma göre konuşma yapan ve davranan bir kişi olmayıp Allah ve Rasûlü ne buyurmuşsa ona göre konuşan ve davranan ihlaslı bir kişiliğe sahiptir. Mevlâdan Mustafa Ateş hocama sağlıklı uzun ömürler dilerim.

OKUL, SİLÂH VE DAVA ARKADAŞIM AĞABEYİM MUSTAFA ATEŞ

Mehmet
DOĞRU

“Alevler İçindeler Fakat Yanmıyorlar”

Merhum şairimiz Ali Ulvi Kurucu, yukarıdaki cümleyi sohbetlerinde, konferanslarında hep nakletmiş, hatıratında da buna yer vermiştir. Merhum şairimiz, Kahire’de öğrencilik yıllarında Arap edebiyatının meşhur şahsiyetlerinden **Mustafa Sadık er-Râfî**’nin *er-Risale* dergisinde yayınlanan bir makalesinden bu başlıklı yazısını okumuş ve çok etkilenmiştir. Mustafa Sadık er-Râfî kendisini ziyaret eden ve bütün olumsuz şartlara rağmen sırat-ı müstakimden ayrılmamış dindar üniversite öğrencilerinden etkilenecek makalesine “Alevler içindeler fakat yanmıyorlar” başlığını koymuştur.

Kahire’deki gençlik gibi Türk gençliği de 1950 öncesi aynı olumsuz şartlar içindeydiler. Alevler içindeydiler fakat yanmıyorlardı. Halk, bu şartlar içinde ilkokuldan sonra çocuklarını okutmak istemiyor, düşüncelerini şöyle ifade ediyorlardı: “Çocuğum okuyup gâvur olacağına okumasın ama Müslüman kalsın daha iyi.” Benim babam da aynı şekilde düşünüyordu. 1951 Haziranında ilkokulu bitirdim ama beni orta okula vermedi. Kur’an kursuna kaydımı yaptırdı.

Yüce Allah’ın lütfuyla o yıl

İmam-Hatip Okullarının açılışı sağlandı. Bu yıl Türkiye’de açılan yedi İmam-Hatip Okulu’ndan biri de Konya’da açılmıştı. Babam bunu öğrenir öğrenmez öğrenci kayıtlarının yapıldığı Millî Eğitim Müdürlüğü’ne giderek benim kaydımı yaptırmış. Allah babamdan razı olsun. Tedrisata Kasım ayında başlayan okul, 280 öğrenci ile eğitim ve öğretime başlamıştı. Bu öğrencilerin yaklaşık yarısı bizden 4, 5, 6 yaş daha büyük ağabeylerimizden oluşuyordu. Bu ağabeylerimiz, ilkokulu bitirince ortaokula gitmemiş, hafız olmuş, Arapça öğrenmiş gençlerdi. Onlar da alevler içinde yanmamış, sırat-ı müstakim’den ayrılmamış kimselerdi. **Mustafa Ateş** ağabeyimiz bu kesimin önde gelenlerinden. Okul başladığında evli, okulun yanındaki camide müezzin ve okulda öğrenci olan Mustafa Ateş, sevilen ve sayılan bir ağabeyimizdi. Okul arkadaşlığı, silâh arkadaşlığı ve hac arkadaşlığı sürekli arkadaşlıklardandır. Bunların hatıraları da anlatmakla bitmeyen hatıralardır. Bu sebeple hatıralar ummanına girmeyeceğim.

Başyazar Mustafa Ateş

İmam-Hatip Okulu’ndan 1958 Haziranında 49 arkadaş olarak mezun olduk. Bizler okulda geçen yedi yılda sadece kendimizi yetiştirmek için çalışmış,

mezuniyetten sonra ne olacağını hiç düşünmemiştik. Mezun olunca anladık ki, lisenin bütün derslerini okumamıza rağmen lise mezunu sayılmıyoruz ve üniversiteye giremiyoruz. Bizim gireceğimiz bir yüksekokul da yok. Arkadaşlarımızla çare aramak için sürekli toplantılar yapıyoruz. Sonunda **“İmam-Hatip Okulu Mezunlar Cemiyeti”**ni kurduk. Sonra sesimizi duyurabilmek için **İslâm’ın İlk Emri OKU mecmuasını** neşretmeye başladık. Mecmuaya yazdığı makalelerin yanında mecmuanın başyazarlığını da Mustafa Ateş ağabeyimiz uzun süre liyakatle yerine getirdi. Bu yazılarında gördük ki Mustafa Ateş’in hitabeti kadar kitabeti de, kalemi de çok güzel.

Silâh Arkadaşım Mustafa Ateş

Mezun olduktan sonra arkadaşlarımız arasında iki görüş hâkim oldu. Bir kısmımız lise imtihanlarına girerek lise diploması alıp böylece üniversiteye girmeyi tercih etti. O zaman lisenin her üç sınıfının bütün derslerinden imtihana girmek gerekiyordu. Diğer bir kısmımız ise, askere gidip vatanî görevi tamamlamayınca ve bu süre içinde nasıl olsa bir çözüm yolu açılır, ayrıca askerde iken lise imtihanlarına girerek lise diplomasını da alabiliriz düşüncesinde idi. Mustafa Ateş ve ben de bu ikinci görüşü tercih etmiştik. Birkaç arkadaş bunun için Askerlik Şubesi’ne gittik. O zaman lise mezunları askerliğini yedek subay olarak yapıyordu. Şube başkanı elindeki yönetmeliklere bakarak burada İmam-Hatip Okulu’ndan söz

etmiyor, dolayısı ile sizin müracaatınızı işleme koyamam. Sizin bu okul Kur’an kursu mu yoksa dedi. Biz lise muadili resmi bir okulda okuduk ve lise derslerinin tamamını gördük diye cevapladık. O zaman Şube başkanı, “Gençler siz Erkânı Harbiye-i Umumiye Reisliği’ne telgraf dilekçe gönderin, oradan bize bir telgrafla emir gelirse o vakit sizin askerlik işlemlerinizi yapabilirim” demişti.

Bunun üzerine doğrudan postahaneye giderek telgraf dilekçelerimizi gönderdik. O zaman ki Erkânı Harbiye-i Umumiye Reisi **Rüştü Erdelhün** Paşa bir hafta içinde gerekli emri vermiş, biz de işlemlerimizi yaparak yedek subay adayı öğrencileri olarak 1 Ocak 1959 tarihi itibarıyla askerlik görevimize başlamıştık. Lise mezunlarının yedek subay hakkının kaldırılacağı haberleri üzerine o yıl yedek subay okullarının kapasitesinin bir misli fazla müracaat olmuştu. Erkânı Harbiye-i Umumiye Reisliği müracaatların hepsini kabul etmiş, adayların yarısı piyade eğitimi için kıtalara gönderilmiş, diğer yarısı ise gerekli askerî dersleri görmek için Yedek Subay Okullarına yerleştirilmişti. **Mustafa Ateş, Ahmet Baltacı, Mustafa Pektut** ve ben Motorlu Topçu Okuluna sevk edilmiştik. Rabbimizin lütfuyla bu dört sınıf arkadaşımız **Polatlı**’daki okulda aynı bölükteydik. Böylece askerliğimiz gayet güzel başladı ve aynı güzellikte devam etti. Yaklaşık üç ay sonra piyade eğitimi için bizleri kıtalara gönderdiler. Mustafa Ateş ağabeyimle ben yine İstanbul Hadım-

Torunu Dr. Muhammet Ateş ile birlikte.

köy'deki bir kıtaya birlikte gönderilmiştik.

Tahtakurusuyla İlk Tanışma

Hadımköy'deki kıtamızda Mustafa Ateş ağabeyle yine aynı bölükteydik. Bir hafta geçmişti, benim vücudumdaki bazı yerler kızarmış yanıyor ve acıyordu. Tabii bunu ağabeyimle paylaştım. İnsanın yanında derdini paylaşacağı bir büyüğünün olması ne güzel! Mustafa Ateş bana tahtakurusunun olduğunu söyledi. Ben tahtakurusunun ne olduğunu o güne kadar bilmiyordum. Ağabey o nedir? diye sorunca yatakhanedeki silahlığın kırmızı perdesinin arkasına beni götürdü ve sıra sıra dizili tahtakurularını gösterdi. Ben de tahtakurusunu ilk defa böyle tanımış oldum. Buradaki eğitimiz tamamlanınca artık ayrı kıtalara asteğmen olarak tayinlerimiz yapıldı.

Mustafa Ateş Ağabeylik Otoritesini Kullanıyor

Kıtalarda görev yaparken birliğimizin yakınındaki bir liseye,

fark derslerini vermek ve lise mezunu olarak üniversiteye girebilmek için müracaat ettim. Ben, hafız olmadığım, sesimin de güzel olmadığı aynı zamanda musiki yeteneğimin de iyi olmadığı için sonu memurluk olmayan bir fakülte de okumak istiyordum. O zamanki düşüncem eczacılık okumaktı. 27 Mayıs 1960 ihtilâli sebebiyle bazı derslerin imtihanlarına girme imkânı bulamamıştık. 1960 Haziranında kalan dersleri Konya Lisesi'nde vermek için gerekli müracaatı yaptım. Eylül ayında Kimya dersinin imtihanı için liseydim. Mustafa Ateş de aynı dersin imtihanı için oradaydı. Sınavdan sonra birlikte şehir merkezine doğru sohbet ederek yürüdük. Alâeddin tepesi önünde bulunan Hükümet konağına giden yolun kavşağında Mustafa ağabeyimden ayrılıp hükümet konağına doğru gidecektim. Fakat Ateş ağabeyim, "İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü'nün giriş imtihanları için İmam-Hatip

okuluna giderek birlikte müracaat edelim” dedi. Ben ise yukarıda sözünü ettiğim düşüncemi aktararak İslâm Enstitüsüne gitmeyeceğimi Eczacılık fakültesine gideceğimi söyledim. Bunun üzerine Mustafa Ateş ağabey, sol bileğimi sıkıca tuttu ve “Olmaz, sen de mutlaka Yüksek İslâm Enstitüsü’ne girmelisin” dedi ve beni İmam-Hatip Okulu’na doğru sürükledi. Ağabeyimize saygımız sebebiyle fazla direnmedim. Birlikte gidip müracaatımızı yaptık. Doğrusu ben istekli olmadığım için bu imtihana hiç hazırlanmadım. Fakat sonunda her ikimiz de sınavı kazanmış ve mülakat için İstanbul’a çağrılıyorduk. Fakat bu defa Mustafa ağabey İstanbul’a annesi izin vermediği için gelemedi. Ben ne kadar ısrar etsem de ikna edemedim.

Özetle benim Yüksek İslâm Enstitüsü’nde okumamı, beni âdeta zorla kaydolmaya götüren Mustafa Ateş’e borçluyum, Allah kendisinden razı olsun. Kendisi ise iki sene sonra Konya’da açılan Yüksek İslâm Enstitüsü’nde okuyabilmiştir.

Tavizsiz, Vakur ve Yiğit Manisa Müftüsü

Yıl, 1960’lı yılların ikinci yarısı, ben İzmir Merkez Vaizi’yim. Mustafa Ateş, Yüksek İslâm Enstitüsü’nden mezun olunca Manisa Müftüsü olarak tayini yapılmış, bu vesile ile İzmir’de tekrar buluştuk. Sabuncu belinin kuzeyi Manisa, güneyi ise İzmir, bu sebeple ailece birbirimize sık sık gidip geldik. Kendisini müftülük makamında ziyaret ettiğim birinde, makam odasına bir bey geldi ve ezanların özellikle sabah ezanlarının kendisini rahatsız ettiğini dolayısı ile ezanların okunmamasını istedi. Ben verilecek cevaba dikkat kesildim. Müftü Mustafa Ateş, “Beyefendi! Bu ezanlar hep okunsun diye bu topraklar şehit kanlarıyla sulanmıştır. Dolayısı ile bu vatanda ezanlar hep okunacaktır. Siz Ezandan rahatsız oluyorsanız kendinize ezansız bir vatan arayın!” dedi.

Ateş, daha sonra İzmir, Konya ve Aydın müftülüklerinde bulunmuş ve Diyanet İşleri Başkanlığı Din İşleri Yüksek Kurulu üyeliğine seçilmiş, buradan da emekli olmuştur. Kendisine sağlıklı, verimli uzun ömürler dilerim. Ancak burada kendisinden bir dilekte de bulunacağım. Kendisinin hamuleli ilmî birikimi, müthiş kalem yeteneğine ve hayat tecrübesine rağmen bunları kendisine sadaka-i cariyeye olacak eserlere dönüştürmemiş olmasına üzülüyorum. Dileğim bundan sonraki ömründe bu ihmali telâfi etmesidir. Aynı dileğimi yine sınıf arkadaşımız Prof. Mustafa Uzunpostalcı için de ifade ediyorum.

